

Antoni Jan Pawłowski

Weklice, gm. Elbląg, woj. elbląskie.
Zespół grodzisk pruskich. Stanowisko
1 i 2

Informator Archeologiczny : badania 19, 149

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WEKLICE, gm. Elbląg
woj. elbląskie
Zespół grodzisk pruskich
Stanowisko I i 2

Muzeum Zamkowe
w Malborku

Badania prowadził dr Antoni Jan Pawłowski. Finansował WKZ w
Elblągu. Czwarty sezon badań. Zespół wczesnośredniowiecznych
grodzisk pruskich /2 poł. XII - 1 poł. XIII w. /.

Grodzisko 1

Celem prac wykopaliskowych było zweryfikowanie ustaleń badaczy niemieckich /B. Ehrlicha i M. Eberta/, prowadzących badania na tym obiekcie w 1925 r. Grodzisko to łączyli oni ze wzmiankowanym przez P. Dusburga w "Chronicon terrae Prussiae" castrum Weclize, który to gród wzniesli pruscy Pogezanowie w końcu XII w. Po 1236 r. zajęli go Krzyżacy, a w okresie drugiego powstania pruskiego /1260-1274/ gród ten ponownie opanowali wojownicy pogezanicy. W trakcie badań weryfikacyjnych założono dwa wykopy oznaczone symbolami I/85 i II/85.

Wykop I/85 usytuowano w południowej części majdanu członu I. Miał on 10 m długości i 2 m szerokości. Pod warstwą humusu leśnego w południowej części wykopu znajdowało się rozsypano walu w postaci tłustej próchnicy intensywnie nasyczonej węglem drzewnym, pochodzącym ze spalonych naziemnych konstrukcji drewnianych zwieńczających koronę walu ziemnego, zapewne z kamienną oblicówką wewnętrzną krągłości. W północnej części zalegała warstwa gliniastej próchnicy przemieszana z węglami drzewnymi i grudkami przepalanej gliny /warstwa pożarowa/, pod którą znajdował się bruk kamienny o ściśłym układzie, ułożony na gliniastym calcu. W wykopie tym nie stwierdzono żadnych reliktyw pierwotnej zabudowy majdanu. Odsłonięcie bruku kamiennego zarówno w wykopach z 1925 r., jak i w obecnym nssuwa przypuszczenie, że majdan członu I był niemal w całości wybrukowany. Na podstawie dotychczasowych badań trudno wskazać realizatorów owego bruku /mogą być Prusowie i Krzyżacy/, jak i powodów, którymi się kierowali. Problem ten pozostaje otwarty i wymaga rozwiązania w dalszych badaniach.

Wykop II/85 założono w nawiązaniu do wykopu D z 1925 r., w którym odkryto relikty więzy drewnianej i część półziemianki, wchodzących w skład obwodu warownego od strony północno-wschodniej członu I. W obrębie naszego wykopu znalazła się dalsza część półziemianki wraz z paleniskiem z obstawą kamienną, umieszczonym w narożu północno-wschodnim. Półziemianka miała w rzucie poziomym kształt prostokąta z zaokrąglonymi narożami o długości około 4 m i szerokości około 3 m. Była ona zagłębiona w podłoże około 0,6 m. Jej ściany zostały wykonane w konstrukcji plecionkowej, po której zachowały się ślady w postaci negatywów kołków. W trakcie eksploracji zasypiska półziemianki znaleziono kilkadziesiąt ułamków ceramiki, którą na podstawie cech techniczno-technologicznych i zdobniczych możemy datować na drugą połowę XII - pierwszą połowę XIII w., a więc na czas przed przybyciem Krzyżaków i podboju ziem pruskich. Dotychczasowe prace wykopaliskowe przynajmniej częściowo potwierdziły przekaz Piotra Dusburga. Gród w Weklicach, ze względu na wielkość /około 2 ha/ i rozmiary obwodu warownego pełnił pierwszoplanową rolę w weklickim kompleksie obronnym, należącym do Pogezanów. Wraz z pozostałymi dwoma grodami stanowił zapewne centrum obronne w walce z naporem krzyżackim. Jednakże około 1236 r. gród ten został zdobyty przez Krzyżaków i zmieniony na garnizon ich wojsk. W trakcie drugiego powstania pruskiego szturmem został zdobyty przez powstańców, wówczas najpewniej spalono go i po tym pożarze nie został już odbudowany /brak śladów odbudowy/.

Grodzisko 2

Celem prac było dalsze rozpoznanie konstrukcji obwodu warownego, przejazdu bramnego wraz z bramą oraz drogi prowadzącej do założenia grodzowego.

Zakończono eksplorację północnej części wykopu II/85, obejmującą fosę wewnętrzną, wał zewnętrzny i fosę zewnętrzną. Fosa zewnętrzna miała pierwotnie około 1,5 m głębokości, a fosa wewnętrzna około 2,8 m. Nad fosami rozciągał się drewniany most, zapewne częściowo zwodzony, a w wale zewnętrznym wykonanym ze żwirów o różnej grubości w miejscu przejazdu bramnego znajdowały się wrota drewniane w odróżnieniu od więzy umieszczonej w wale wewnętrznym.

Na podstawie wykopalisk można wydzielić dwa etapy wznoszenia grodu. W pierwszym z nich był on otoczony tylko jednym wałem i fosą. W drugim etapie obwód warowny został rozbudowany, podwyższono wówczas wał wewnętrzny oraz usypano wał zewnętrzny z ziemi dobranej z miejsca fosy wewnętrznej. Wspomniana rozbudowa mogła nastąpić w trzydziestych latach XIII w. w czasie zagrożenia terytorium Pogezanów naporem krzyżackim. W trakcie podboju Pogezanów został on zdobyty i spalony. Uzyskane dotychczas wyniki nie wskazują, aby został on odbudowany.

Materiały znajdują się w Muzeum Zamkowym w Malborku.

Badania czasowo wstrzymano.